



IV.7214.37.2014.KD

**Pan Marek Biernacki**

**Minister Sprawiedliwości**

*Szanowny Panie Ministrze*

W dniu 10 lutego 2014r. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował do Ministra Infrastruktury i Rozwoju wystąpienie, w którym powrócił do problematyki stosowania znowelizowanych przepisów zapobiegających „eksmisjom na bruk”, uchwalonych ustawą z dnia 31 sierpnia 2011r. o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 224, poz. 1342).

W swoim wystąpieniu Rzecznik wskazał, że do jego Biura nadal wpływają liczne skargi od obywateli dotyczące niedostatecznej, w ich ocenie, ochrony przed eksmisją na bruk. Tę negatywną ocenę obowiązujących regulacji podzielają również organizacje społeczne zajmujące się pomocą dla osób bezdomnych. Za budzące szczególnie niepokój należy uznać te skargi, które dotyczą osób eksmitowanych na podstawie art. 1046 § 4 zd. trzecie i czwarte k.p.c. Zgodnie z zawartą w nim normą, komornik po bezskutecznym upływie 6 miesięcy, podczas których wstrzymał czynności egzekucyjne, oczekując na wskazanie dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia, usuwa dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, powiadamiając właściwą gminę o potrzebie zapewnienia dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia.

Wątpliwości co do tego, jakie skutki prawne wywołuje takie powiadomienie Rzecznik sygnalizował Ministrowi Sprawiedliwości już w wystąpieniu z dnia 5 grudnia 2011r. (znak RPO-687486-IV-KDJS/11). Nie było wówczas jasne dla Rzecznika, w jaki sposób zainteresowany dłużnik, wyeksmitowany do schroniska bądź noclegowni miałby wyegzekwować od gminy realizację „potrzeby” wskazania mu tymczasowego pomieszczenia. Nie wiadomo ponadto, w jakim terminie gmina miałaby ową potrzebę „zrealizować”, a jak wiadomo, zarówno pobyt w schronisku dla bezdomnych jak i w

noclegowni ma być z założenia przejściowy i krótkotrwały. W istocie, z uwagi na obowiązek komornika podjęcia dalszych czynności egzekucyjnych po bezskutecznym upływie sześciomiesięcznego terminu oczekiwania na wskazanie przez gminę tymczasowego pomieszczenia, dłużnik, niezależnie od tego, czy jest uprawniony do pomieszczenia tymczasowego czy też nie, zostanie wyeksmitowany do noclegowni, schroniska bądź innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe. Rzecznik wyraził wówczas obawę, iż z uwagi na brak wystarczającej liczby tymczasowych pomieszczeń, normą jak się zdaje, będzie wykonywanie eksmisji do noclegowni i schronisk dla bezdomnych. Trybunał Konstytucyjny podkreślał zaś w wyroku z dnia 4.11.2010r. (sygn. K.19/06) konieczność udzielenia każdemu eksmitowanemu przynajmniej „minimalnych gwarancji”, jednakże realizacji tego celu upatrywał w zapewnieniu osobom eksmitowanym lokali lub pomieszczeń o zróżnicowanym standardzie. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego kryteriami takiego zróżnicowania powinny być: sytuacja, w jakiej znajdują się osoby podlegające eksmisji, a także względy, które zadecydowały o wydaniu wyroku nakazującego opróżnienie lokalu. Tymczasem wspomniana wyżej regulacja art. 1046 § 4 zd. trzecie i czwarte w praktyce może spowodować, iż każdy dłużnik, któremu sąd nakazał opróżnienie lokalu mieszkalnego bez prawa do lokalu socjalnego, zostanie wyeksmitowany do noclegowni lub schroniska, niezależnie od wskazanych przez Trybunał Konstytucyjny kryteriów oceny jego sytuacji, w szczególności zaś stanu zdrowia, czy sprawowania opieki nad małoletnimi dziećmi.

W odpowiedzi na wystąpienie z dnia 5 grudnia 2011r. (pismo znak DL-P-II-072-23/11) Minister Sprawiedliwości wskazał, że istota i charakter prawny powiadomienia gminy przez komornika o potrzebie dostarczenia dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia nie budzi wątpliwości. Powiadomienie to stanowi przypomnienie o ciążącym w dalszym ciągu na gminie obowiązku dostarczenia dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia (niedostarczonego pomimo upływu 6 miesięcy). Przekwaterowanie dłużnika stanowi realizację obowiązku opróżnienia lokalu wynikającego z tytułu wykonawczego i zamyka działania organu egzekucyjnego w tym zakresie. W tym stanie rzeczy dalsze kwestie związane z wywiązaniem się przez gminę z obowiązku wskazania tymczasowego pomieszczenia nie mogą być regulowane w przepisach proceduralnych.

W tym stanie rzeczy, z uwagi na nadal wpływające do Rzecznika Praw Obywatelskich skargi dotyczące eksmisji po bezskutecznym upływie 6 miesięcy oczekiwania na dostarczenie tymczasowego pomieszczenia przez gminę, Rzecznik skierował do Ministra Infrastruktury i Rozwoju wspomniane na wstępie wystąpienie, uznając ten właśnie resort za właściwy w związku z poruszoną problematyką. Rzecznik wskazał, że ze skarg wpływających do jego Biura wynika, że bardzo wiele

eksmisji jest realizowanych do noclegowni i schronisk dla bezdomnych, z jednoczesnym powiadomieniem gminy „o potrzebie zapewnienia dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia”. Osoby eksmitowane do schroniska bądź noclegowni, najczęściej rezygnują z pobytu w tych placówkach, stając się *de facto* bezdomnymi. Nie ma żadnych danych, pozwalających na ustalenie, ile z tych osób ubiega się następnie o realizację przez gminę przyznanego im ustawowo prawa do tymczasowego pomieszczenia i z jakim skutkiem. Trzeba podkreślić, że ze spraw badanych przez Rzecznika wynika, że problem eksmitowania do schroniska bądź noclegowni dotyczy m.in. osób niepełnosprawnych (w tym na wózkach inwalidzkich), chorych psychicznie, kobiet w ciąży, w stosunku do których sąd nie orzekł o uprawnieniu do lokalu socjalnego z tego tylko powodu, że nie były lokatorami w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie praw lokatorów, albo eksmisja została orzeczona z lokalu niewchodzącego w skład publicznego zasobu mieszkaniowego. W istocie zatem obowiązujące przepisy nie realizują wskazówki Trybunału Konstytucyjnego zawartej w wyroku z dnia 4 listopada 2010r., iż ochrona przed bezdomnością powinna być udzielana poprzez wskazywanie schronienia o zróżnicowanym standardzie, uwzględniającym m.in. sytuację, w jakiej znajduje się osoba eksmitowana.

Rzecznik zwrócił się do Ministra Infrastruktury i Rozwoju o informację, czy w Ministerstwie są prowadzone analizy funkcjonowania przepisów dotyczących przedstawionej problematyki w praktyce, a jeśli tak, to o wskazanie, jakie jest stanowisko resortu w kwestii ewentualnej potrzeby zmiany bądź doprecyzowania przepisów.

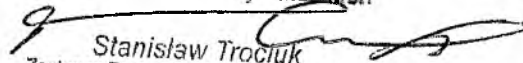
W odpowiedzi na to wystąpienie Minister Infrastruktury i Rozwoju poinformował Rzecznika, że przepisy, które wzbudziły jego kontrowersje, należą do przepisów proceduralnych, zawartych w Kodeksie postępowania cywilnego. W związku z tym, a także z uwagi na fakt, że pomocne w kwestii oceny skali zjawiska mogą być informacje statystyczne z zakresu spraw egzekucyjnych, dotyczące czynności komorników sądowych w sprawach eksmisyjnych, w których nie orzeczono o uprawnieniu dłużnika do lokalu socjalnego, Minister Infrastruktury i Rozwoju zasugerował przedstawienie sprawy Ministrowi Sprawiedliwości.

Z tego powodu, a także z uwagi na fakt, że regulacje prawne, zawarte zarówno w art. 1046 k.p.c., jak i przepisach ustawy o ochronie praw lokatorów, w sposób łączny i wzajemnie komplementarny wyznaczają standardy ochrony przed tzw. „eksmisją na bruk”, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001r., Nr 14, poz. 147 ze zm.) pozwalam sobie zasygnalizować opisany problem Panu Ministrowi z prośbą o zajęcie stanowiska w

sprawie. Proszę również o poinformowanie Rzecznika, czy w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzony jest monitoring realizacji wyroków nakazujących opróżnienie mieszkania bez uprawnienia do lokalu socjalnego dla dłużnika, a jeśli tak, to o wskazanie, w jaki sposób nowe przepisy wpłynęły na szybkość i skuteczność postępowań egzekucyjnych i jaki odsetek spraw kończy się usunięciem dłużnika do noclegowni lub schroniska dla bezdomnych z powodu niewskazania przez gminę w terminie 6 miesięcy tymczasowego pomieszczenia.

*Z poważaniem*

Z upoważnienia  
Rzecznika Praw Obywatelskich

  
Stanisław Trociuk  
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich